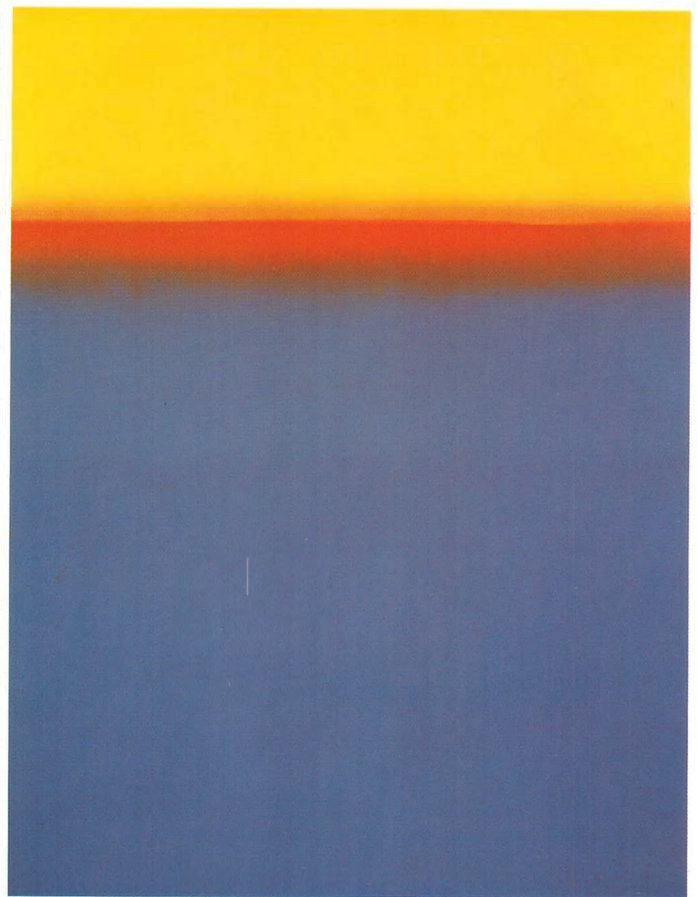

srebrne aplikacije na broševima posebnoga tipa (iz Nina, Baške na Krku), na kojima su u medaljonu prikazani portreti en face, obično u parovima, u dosta naglašenu reljefu. O helenističkome utjecaju svjedoči jedan okrugli srebrni broš iz Nina na kojemu je u medaljonu dosta rustično modelirana glava Gracije s bogatim nakitom. Potreba Liburna za stranim umjetničkim predmetima ogleda se u importu, uglavnom keramike. Već u ← VI. st. pojavljuju se zajedno s predmetima domaće izrade i posude iz Mesapije, karakterističnih oblika, žućkasta tijela, ukrašene crnim i crvenim geometrijskim motivima. Među njima se, po obliku i namjeni, ističe askos iz Nina (jedinstven primjerak u nas). Nedugo nakon njih pojavljuju se i grč. slikane vaze apulskoga tipa s crvenim figurama, a u helenističkome razdoblju i vaze tipa Gnathia. L. su, kao i ostali Iliri, obradu kamena kao i upotrebu žbuke prihvatili dosta kasno. Fortifikacije megalitičkoga tipa (*opus quadratum*) kod njih se javljaju sa znatnim zakašnjenjem, potkraj ← II. ili u prvim desetljećima ← I. st. pod izravnim helenističkim utjecajem, i to u onim centrima koji su za Julija Cezara postali municipiji (*Varvaria* — Bribir, *Asseria* — Podgrađe).

Za rim. vladavine, osobito u prvo vrijeme, L. su pod jakim utjecajem razvijenih područja Carstva. Ti su utjecaji vidljivi u umjetničkome obrtu, kiparstvu i graditeljstvu. Međutim, unatoč činjenici da je proces romanizacije, osobito priobalnoga područja, znatno unapredovao već u I. st., L. ipak razvijaju neke izvorne elemente. Takav je poznati tip nadgrobna spomenika → *liburnski cippus*. To je regionalni nadgrobni spomenik cilindrična tijela s koničnim završetkom, koji arhit. koncepcijom ponavlja tip autohtone nastambe toga područja, a ukrasne elemente usvaja iz klasične umjetnosti. Liburnskim lik. ostvarenjem može se smatrati i poznata mramorna statua Venere iz Nina (koja se tu štovala s epihorskim atributom Anzotika), prikazana sa svojim muškim paredrom Prijapom. Po sadržaju i po rustičnosti izvedbe ona ulazi u krug predmeta domaće provincijalne proizvodnje. Takav je i prikaz Silvana na maloj ari, također iz Nina, na kojoj je to domaće božanstvo — u rim. interpretaciji nazvano Silvanom — oblikovano u priprostoj maniri nevještom rukom domaćega klesara; istih su obilježja i prikazi toga božanstva na nekim drugim, u ono vrijeme znatno manje romaniziranim ilir. područjima. Na nekim kamenim spomenicima s područja Liburnije opaža se sposobnost asimiliranja i razvijanja elemenata klasičkoga podrijetla, npr. liburnsko-rim. nadgrobne stele klesane u obliku edikule, sa zabatom, natpisnim poljem, portretima pokojnika i uobičajenim nadgrobni ukrasom. To su bez sumnje proizvodi autohtonoga stanovništva, što je na nekima od njih i epigrafski potvrđeno (il. imena pokojnika i dedikanata). Poglavitito su zanimljivi umj. predmeti izrađivani u zabačenijim mjestima, na kojima su bili primijenjeni samo neki formalni elementi rim. umjetnosti, dok je osnova lik. oblikovanja bila i dalje tradicija iz predrim. doba. To vrijedi poglavito za gradine koje nastavljaju život i u rim. doba, te se u njima istodobno pojavljuju predmeti uvezeni iz razvijenijih područja i predmeti domaće izvedbe, osobito keramika, koja po vrsnoći i oblicima nastavlja tradiciju gradinske keramike prapov. doba.

LIT.: M. Abramić, Ninska Venera, Glasnik Primorske banovine, 1939, 11 — 12. — E. Galli, Fibule argenteae liburniche nel museo di Zara, Bullettino di paletnologia italiana, 1940. — M.

F. LIČINA, *Echo Sounder*

Suić, Liburnski nadgrobni spomenik, VjAHD, 1950—51. — Z. Vinski, Ein liburnischer Depôtfund aus Baška, Archacologia Iugoslavica (Beograd), 1956. — D. Rendić-Miočević, Nekoliko monumentalnih nadgrobni stela s portretima iz sjeverne Dalmacije, Diadora, 1959. — Š. Batović, Iz ranog željeznog doba Liburnije, ibid. — Isti, Predmeti osebnih oblika s područja Liburna, Radovi HIJZ, 1958—59. i 1960. — Ž. Raknić, Kulna slika Silvana s područja Liburna, Diadora, 1965. — Š. Batović, Ostava iz Jagodnje Gornje u okviru zadnje faze liburnske kulture, ibid., 1974. — N. Cambi, Enonska Venera Anzotika, ibid., 1980. — B. Gabričević, O počecima rimske provincijalne umjetnosti u Liburniji, ibid. — M. Suić, Zadar u starom vijeku, Zadar 1981. — S. Čače, Liburnske zajednice i njihovi teritoriji, Dometi, 1982. 12. — Isti, Pogranične zajednice i jugoistočna granica Liburnije u kasno predrimsko i u rimsko doba, Diadora, 1989.

M. Su.

LIBURNSKI CIPPUS → CIPPUS

LICITARI (medičari), obrtnici koji proizvode kolače od slatkoga tijesta, napitke od meda, parafinske ili voštane svijeće i voštane votive ili zagore. Bili su organizirani u staleške zadruge; najstariji licitarski ceh je vjerojatno onaj štajerski koji je već u XV. st., pripadao licitarskoj bratovštini u Beču. Puni razvoj licitarskoga obrta nastavlja se tijekom XIX. i traje sve do sred. XX. st.; 1863. osniva se u Karlovcu »Prva hrvatska parna tvornica voštanih svijeća i medičarskih proizvoda M. Lukinić«.

Od licitarskih proizvoda najtipičniji su obojeni kolači različite veličine: srca, bebe, krunice, konji s jahačem ili bez njega, satovi, torbice i bicikli, potom medenjaci, šareni bomboni u obliku štapa, različite svijeće, te »gvirc« i »medica« (napici od meda). Obojeni su voćnim bojama, među kojima preteže crvena, žuta, zelena i bijela. Raznobojni ukrasi od slatke jestive mase na određenim se tipovima licitarskih kolača često još upotpunjuju i nalijepljenim ogledalcima, sličicama i različitim natpisima na papiru. Iv. Iv.

LIČ, selo u Gorskom kotaru. Zrinski su, prema predaji, ovdje imali u XIV. st. drveni kaštel. Nikola Zrinski sagradio je doseljenicima iz Like crkvu Sv. Jurja, koja je služila kao župna do 1725, kada je napuštena. Današnja župna crkva Sv. Jurja podignuta je 1807 (stradala u II. svj. r., potom obnovljena). Jednobrodna je, s pravokutnim svetištem i zvonicom nad zapadnim pročeljem. Odlikuje se jednostavnim skladom.

LIT.: J. Perčić-Čalogović, Fortifikacijski i sakralni spomenici, u zborniku: Gorski kotar, Delnice 1981.

L. D.

LIČINA, *Fedor*, slikar (Zagreb, 19. VIII. 1939). Završio Akademiju u Zagrebu 1963 (I. Režek). Bio je suradnik Majstorske radionice K.

LICITARSKO SRCE.
Zagreb, Etnografski muzej

LJEVI ŠTEFANKI, svetište kapelice Sv. Jurja nakon restauriranja 1984.

Hegedušića 1963–69. Poslije monokromnih slika u tamnim tonovima opredjeljuje se za boju kojom izražava svjetlosne i prostorne dojmove. Analitičkim pristupom gradnji geometrijskih oblika blizak je minimalizmu i novoj apstrakciji (*Ravnoteža u kvadratu*, 1976; *Sjećanje na Maljeviča*, 1980). U posljednje vrijeme radi crteže tušom, jasnih obrisa i naglašena ritma. — Samostalno je izlagao u Zagrebu 1977, 1980. i 1990. Bavi se grafičkim oblikovanjem i fotografijom.

LIT.: *Ž. Sabol*, Fedor Ličina (katalog), Zagreb 1977. — *Z. Poznić*, Fedor Ličina (katalog), Zagreb 1980. — *T. Maroević*, Crteži Fedora Ličine, Republika, 1990, 5–6. K. Ma.

LIČKI OSIČ, naselje nedaleko od Gospića. U zaseoku Novosalijske nađena nekropola od osam zemljanih tumula (humaka). Ispod zemljana plašta tumula nalazila se jezgra od većega, neobrađena kamenja, u sredini koje je bila pravokutna kamena konstrukcija groba s kosturom jedne osobe. Najvažniji nalaz, bojna sjekira u tumulu broj šest, ima cjevasti tuljac za nasadivanje (inačica tipa Krtinov); po njoj se nekropola datira u prijelaz od ranoga na srednje brončano doba (← XVI. do ← XV. st.).

LIT.: *R. Drechsler-Bižić*, Istraživanja tumula brončanog doba u Ličkom Osiku, VjAM, 1975. — *Ista*, Srednje brončano doba u Lici i Bosni, u knjizi: Praistorija jugoslavenskih zemalja, IV, Sarajevo 1983. R. D. B.

LIČKO LEŠĆE, selo nedaleko od Otočca u Lici. Na neutvrđenoj gradini u *Gornjemu Lešću* nađeni su tragovi japodskoga naselja (keramika, dijelovi pokretne glinene peći), a u podnožju gradine pećina s nalazima kasnoga brončanoga i starijega željeznoga doba. Iz rim. doba su natpisi i arhit. ulomci (postolje kipa cara Decija). Odavde potječu dvije velike brončane naušnice iz starohrv. doba (IX–X. st.) s četiri jagode, ukrašene filigranom. — Župna crkva Sv. Marije jednobrodna je barokna građevina (1786) s poligonalnim svetištem uz koje je sakristija; zvonik se diže iz glavnoga pročelja. U crkvi su očuvani oltari, kanonske ploče, propovjedaonica, krstionica, kalež, ukrašeni rokoko motivima; rijetkost na području Like. — Nedaleko od Lešća ostaci srednjovj. *Karingrada*: u liticu je uzidana polucilindrična kula s dva spojna zida.

LIT.: *Gj. Szabo*, SG. — *Z. Vinski*, Starohrvatske naušnice u Arheološkom muzeju u Zagrebu, SHP, 1949. A. Ht. i R. D. B.

LJEVA BARA, arheol. lokalitet kraj Vukovara, s nekropolama iz prapovijesti i srednjega vijeka. Većina pravop. grobova uništena je srednjovj. nekropolom, a prema pronađenoj keramici (posude s visokim vratom, zdjele većinom kanelirane) i kovinama (spiralni brončani ukras, prsten, fibule) nekropola se datira u mladi period kulture žarnih polja ← IX. do ←

VII. st. Pronađeno je i nekoliko skeletnih ilir. grobova halštatskog perioda i kasnolatskih paljevinskih grobova. Slav. nekropolu sačinjavaju grobovi na redove (437) s mnogobrojnim i raznovrsnim grobnim priložima (naušnice, ogrlice, narukvice, prstenje, igle). Nalazi pripadaju bjelobrdskoj kulturi a datiraju se u vrijeme od prve pol. X. do poč. XII. st.

LIT.: *Z. Vinski*, Ausgrabungen in Vukovar, Archaeologia Iugoslavica (Beograd), 1959. R.

LJEVI ŠTEFANKI, selo na rijeci Kupi, Z od Siska. U drvenoj kapelici Sv. Jurja iz XVIII. st. pučke ornamentalne slike na stijenama (između 1720–30). Oltar iz 1725. Kapelica oštećena u agresiji na Hrvatsku 1991.

LIT.: *D. Cvitanović*, Turapoljske ljepotice, Kaj, 1974, 5–6.

LIKAN (HAUEISE), **Gustav**, slikar (Srb u Lici, 1. V. 1910). Slike je potpisivao nadimkom *Likan*. Učio slikarstvo u Zagrebu 1928. kod R. Auera, od 1929. na Akademiji u Münchenu gdje je diplomirao 1934. Bio je na studijskim putovanjima u Italiji, Francuskoj i Nizozemskoj. U Zagrebu je od 1938. imao slikarsku školu; 1944. odlazi u Austriju; 1948. u Argentinu; 1959. u SAD. Od 1960. profesor na Akademiji u Chicagu, od 1967. živi u Austinu u Texasu. Na njegovo je slikarstvo presudno utjecao F. Hals. Slika portrete (*Evica*, 1936; *Ivan Meštrović*, 1960), figuralne kompozicije, krajolike, mrtve prirode, životinje i gradske motive (*Zagreb*, 1942). Motive obrađuje lirske, u početku zagasitim, poslije živim bojama; od 60-ih godina razvija vlastitu tehniku u akrilu. Izlagao je na izložbi »Pola vijeka hrvatske umjetnosti« (Zagreb 1938) a samostalno u Zagrebu (1937, 1940, 1941), Splitu (1939), Salzburgu (1948), Buenos Airesu (1949, 1950), Chicagu (1964, 1990) i dr.

LIT.: *Lj. Babić*, Umjetnička kronika, Obzor, 29. II. 1936. — *I. Šrepić*, Gustav Likan, Jutarnji list, 1938, 9331. — *V. Kušan*, Likovna kronika, Hrvatska revija, 1940, 5. — *M. Rakovac*, Gustav Likan, HR, 1952, 1. — *G. Gamulin*, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, II, Zagreb 1988. — *A. Brajder*, Kako sam našao Gustava Likana, Vjesnik, 9. II. 1991. — *M. Peić i B. Rauter*, Zagreb kak imam te rad, Zagreb 1994. V. Fo.

LIKIĆ, Jean, kipar i slikar (Salsigne, Francuska, 1. IX. 1934). Završio Školu za primijenjenu umjetnost u Zagrebu (1956). Njegovi crteži koji se temelje na kiparskoj modelaciji sadrže elemente kubizma. U glini modelira ljudske glave. Samostalno izlagao crteže i kipove u Australiji (Brisbane 1961, Melbourne i Sydney 1962) i u Rijeci (1977, 1980, 1982, 1988), crteže u Rimu (1971) i u Rijeci.

LIMES, utvrđena granica Rimskoga Carstva — sustav fortifikacijskih građevina (zidovi, kasteli, nasipi, palisade), raspoređenih prema konfiguraciji tla i međusobno povezanih vojničkom cestom. Na našem su području očuvani ostaci i tragovi limesa u Istri i uzduž Dunava.

LINDAR, gradić između Pazina i Gračišća u sr. Istri. Izvan naselja je jednobrodna crkva Sv. Katarine, građena krajem XIV. st., pravokutna tlocrta s gotičkim svodom i zidnim slikama, od kojih je jedna (tzv. *Živi križ* — kasnogotički simbolički prikaz otkupljenja) datirana glag. natpisom u 1409. Glavna ulica vodi na trg sa župnom crkvom i zvonikom iz 1906. Četrdesetak metara južnije nalazio se stari zvonik, najvjerojatnije građen na temeljima drevne kule koja je zatvarala utvrd. Uz ostatke još dviju polucilindričnih kula u Lindaru su se sačuvali dijelovi kuća iz XV. i XVI. st. i loža iz XVII. st. U samome gradu je crkva Sv. Sebastijana i Fabijana — zavjetna gradnja I. Jedrejčića iz 1531, datirana glagoljsko-lat. natpisom na pročelju.

LIT.: *B. Fučić*, »Živi križ« u Lindaru, Istarska Danica (Pazin), 1952. — *Isti*, Istarske freske, Zagreb 1963. Ma. Š.

LIPIK, naselje i termalno lječilište u Z Slavoniji. Natpis u kamenu spominje posvetu terma na području ilir. plemena Jasa rimskom caru Komodu, sinu Marka Aurelija (180–191.) Poslije turske vladavine pripadao je barunu Trenku, a potom ga je Marija Terezija poklonila grofovskoj porodici Janković. God. 1867. kupio ga je Antun Knoll iz Vukovara i počeo izgrađivati kao kupalište. Sagrađio je tzv. veliko svratište, koje tek nekim elementima podsjeća na romaniku, zasnovao perivoj franc. tipa. Otad se L. izgrađivao u ugledno lječilišno mjesto. Teško je stradao u agresiji na Hrvatsku 1991–92.

LIT.: *H. Kern*, Jedna kupelj Lipik i njezine toplice, Zagreb 1877. — *J. Schneider*, Značaj pića i kupanja u lipičkoj mineralnoj vodi, Osijek 1935. — Cultural Heritage of Croatia in the war 1991–92, Zagreb 1993. L. D.

LIPOVAC, selo nedaleko od Vinkovaca. Na položaju *Lučica* crkva Sv. Luke, jednobrodna kasnogotička građevina s kraja XIV. st., sagrađena od opeke, opkoljena šancem. Crkva ima trostrani završetak poduprt potpor-